

מהלך הלימוד (הצעה למורה)

ראשית, כל תלמידה מקבלת טבלת ביגו ריקה. (בסוף הקובץ) לפני כל שיעור באורי תפילה מקבלות התלמידות דף הכנה ובו שאלות קלות ופשוטות על שני הפרקים הבאים. את התשובות הן כותבות בדף הביגו, כאשר כל תשובה נכתבת ברביע אחר באופן אקראי.

שימו לב! כל מספר נחשב שאלה אחת, גם אם באותה שורה כתובות שתי שאלות, ואת התשובה לשתי השאלות כותבים באותה משבצת. לדוגמה. "על כמה מדינות מלך אחשוורוש? ומתי עשה משתה?" התשובה: "127 מדינות, בשנת שלש למלכו".

את דף הביגו הריק ואת שאלות ההכנה לפרקים א' ו-ב' יש לתת כמה ימים מראש, כדי שהבנות תספקנה לענות תשובות לפני השיעור, את שאלות ההכנה לפרקים ג' ו-ד' מקבלות התלמידות בסוף השיעור שבו נלמדו פרקים א' ו-ב', את השאלות של פרקים ה' ו-ו' הן מקבלות בסוף השיעור של פרקים ג' ו-ד', וכן הלאה.

מהלך השיעור:

המורה קוראת שאלה ראשונה מדף ההכנה ובוחרת בת לענות תשובה. את התשובה מפתחת המורה ומרחיבה לפי פירוש האלשיך - כפי שמפורט להלן, הדברים, רובם ככולם, חדשים לתלמידות, וזו מעלה גדולה, כי את רוב הפירושים הבנות כבר מכירות עוד מימי הגן, ונראה להן שאין כבר מה לחדש להן במגילה, והן מופתעות ונהנות לגלות דברים חדשים.

יש להקפיד לעקוב עם הבנות אחר הדברים מתוך המגילה. אמנם, הפירושים הם לפי עניינים ולא לפי פסוקים, אולם אין להזניח את המעקב אחריהם והקריאה מתוך המגילה.

לסיים -

בשיעור האחרון, לאחר שסיימו לעבור על כל המגילה. נערך משחק הביגו: על שולחן המורה יש כרטיסים הפוכים, ובהם כל השאלות מדפי ההכנה (מצורף דף כרטיסים לגזירה). המורה בוחרת בתלמידה שתיגש ותבחר כרטיס. היא הופכת את הכרטיס הנבחר וקוראת בקול את השאלה. אם היא יודעת את התשובה - היא אומרת אותה בקול, וכל התלמידות מחפשות את התשובה הזו בדף הביגו שלהן ומסמנות * על המשבצת של התשובה. אם התלמידה אינה יודעת מהי התשובה, ואף אחת מבנות הכיתה אינה יודעת לענות - כולן מפסידות את המשבצת של התשובה וממשיכות הלאה לכרטיס הבא. ככל שעונים על יותר שאלות - כך יש סיכוי ליותר בנות ליצור שורת ביגו בטבלה שלהן. מי שיש לה ביגו - מקבלת מהמורה פרס קטן (ממתק, פנקס וכדו').

פרק א'

1. על כמה מדינות מלך אחשוורוש? ומתי עשה משתה? (פסוקים א' ב')
2. תארי את העושר בסעודה! (פסוק ו')
3. כיצד מתוארים הכלים? (פסוק ז')
4. האם היתה חובה לשתות או לא? (פסוק ח')
5. הביטי בפסוקים יא, יב, טו, טז, יט - מתי כתוב "ושתה המלכה", מתי "המלכה ושתה" ומתי רק "ושתה"?

פרק ב'

6. היכן גר מרדכי היהודי (פסוק ה'), ולעומת זאת - היכן נבוכו על גזירת המן? (פרק ג' פסוק ט"ו)
7. האם אסתר הגיעה מרצונה אל המלך? (פסוק ח')
8. מה עשה מרדכי לאחר הלקח אסתר? (פסוקים י' י"א)
9. באיזו שפה דיברו בגתן ותרש? (פסוק כ"ב ברש"י)

תשובות לשאלות

פרק א'

1. בתחילה מלך על 240 מדינות, ואחרי שביטל את עבודת ביהמ"ק איבד 113 מדינות. ונשארו לו רק 127 מדינות, "עשה משתה גדול" "בהראותו את עושר כבוד מלכותו" וכו' - הראה לכל נתיניו ושריו שלא מפריע לו שחסרות לו 113 מדינות, והוא עדין בטוח במלכותו ובעושרו, וגם כדי להראות שאינו ירא מהקב"ה על שביטל עבודת ביהמ"ק ועוד לקח את כלי המקדש והשתמש בהם בסעודתו, וכן עשה משתה כדי להחטיא את עמ".

2. אחשוורוש רצה להראות עד כמה הכסף והזהב לא חשובים בעיניו מרוב שיש לו אותם הרבה, ולכן הרצפה היתה עשויה אבנים טובות: "רצפת בהט ושש ודר וסוחרת" - שהן היקרות ביותר. המיטות היו עשויות זהב וכסף, (י"א: מיטות כסף ורגליהן זהב), מעליהם היתה פרושה יריעה גדולה, כי המשתה נערך תחת כיפת השמים, עמודי היריעות היו עשויים "גלילי כסף ועמודי שש" והיריעות עצמן: "חור כרפס ותכלת אחוז בכבלי בוץ וארגמן" - בדים יקרים, אך ללא זהב. ככל שיותר נמוך ונרמס תחת כפות הרגליים - יותר יקר.

3. מכל כוס שתו פעם אחת בלבד וכל כוס היתה עשויה זהב - "בכלי זהב", ולא שהיה מעט יין וכך יכלו לעמוד בכך, אלא "ויין מלכות רב כיד המלך" - שוב להראות בצורה ראותנית את העושר. רש"י: השקה אותם כל אחד ואחד יין זקן ממנו.

4. כל מטרתו של המלך אחשורוש היתה להכשיל את עמ"י. והרי עמ"י מצוים שלא לשתות יין נסך. א"כ אם ישתתפו בסעודה לא ישתו - לא יעברו עברה. ואם יכריחו אותם - אנוס אינו נחשב כעובר עברה. לכן הכין סעודה ויין משובח וערך הכל בצורה מושכת, וגם ציזה לא להכריח לשתות. וכך הצליח להכשילם - כשראו את היין נתאוו לשתותו ושתו ממנו. ולכן כתוב שישראל נענשו על "שנהנו בסעודתו של רשע" - שאם היו נאנסיים לשתות לא היו נהנים, כי אדם שבאמת אינו רוצה לאכול ולשתות ומכריחים אותו אינו נהנה מכך.

5. אחשורוש קרא לושתו לבוא אליו וציוה עליה שתבוא כי היא "ושתו המלכה" - קודם ושתו, ורק אח"כ מלכה שהוא בעלה ויותר גדול ממנה, וחובה עליה לציית לו, ושתו לא רצתה לבוא - "ותמאן המלכה ושתו לבוא" - ציינה לפני השליחים שהיא יותר חשובה מאחשורוש ויותר מיוחסת ממנו, כי היא בת של בלשאצר בן נבוכדנצר, המלך כעס עליה והביא את דינה לפני היושבים לפניו, ובכל זאת גם בכעסו ציין לשרים: "כדת מה לעשות במלכה ושתו" - קחו בחשבון שהיא עדין מלכה, ואל תחמירו בדינה. וממוכן השיב: "לא על המלך לבדו עוותה ושתו המלכה" - ראשית, היא פגעה גם בשרים ובכל העמים שהיו פה, וכן אם הם יראו שהמלכה לא שומעת בקולך - גם הם לא ירצו לשמוע בקולך. שנית, בעיני העמים היא לא נחשבת למלכה בזכות עצמה, כי בעיניהם בת לא יורשת את אביה.

"יצא דבר מלכות... אשר לא תבוא ושתו לפני המלך אחשורוש" - כבר לא ראויה להקרא "מלכה" כי חטאה נגדך, ולך יש את הכח והיכולת לקחת ממנה את המלכות ולתיתה לאחרת.

פרק ב'

המלך נעצב שאין לו אישה, ופקידיו שולחים לחפש לו אישה אחרת בין כל נערות המלוכה - כולן מתקבצות.

6. מרדכי גר בשושן הבירה, ושאר היהודים בעיר שושן - שתי ערים נפרדות. בשושן הבירה התגוררו רק המלך והשרים, ואין רשות ליהודים לדור שם. רק למרדכי נתנה רשות כי ידעו שהוא מיוחס - מהחרש והמסגר.

7. פקידי המלך אספו את הנערות והגיעו הרבה נערות כי הודיעו שמי שלא תבוא תמות, אבל אסתר לא הגיעה כי חשבה שאולי תצליח להמלט מהגזרה (להתחתן עם גוי זו עברה עצומה) ואז נלקחה בכח אל בית המלך.

8. מרדכי ידע שזו עברה להתחתן עם גוי, ולקחת אסתר לארמון היא גזרה קשה לכאורה, שהרי היתה צדיקה: "מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות? על שהיתה בת של שרה שחיתה קכ"ז שנים" - שהתייחסה אל שרה יותר משאר בנות ישראל, וגדלה בבית מרדכי הצדיק. א"כ הבין מרדכי שיש סיבה לדבר, ואסתר היתה משבט בנימין מילדי קיש אבי שאול, שבגללו בא המן לעולם - שלא הרג את אגג העמלקי מיד שלכד אותו. א"כ אמר מרדכי בליבו: או שאסתר תמות בעד חטא אביה, או שעל ידה תהיה גאולת ישראל ותתקן קלקלת בית אביה, ולכן התהלך בכל יום ליד בית המלך כדי לראות במה וכיצד תהיה אסתר לעזר להצלת עמה.

וציוה עליה לא להגיד את עמה ומולדתה, כי אם היתה מגלה שהיא מזרע היהודים - לא היה לה פתחון פה על המן לאחר שגזר את גזירתו. וכיון שהמלך לא ידע מאיזה עם היא הרי כשאמרה לו: "כי נמכרנו אני ועמי" - הקשיב לה ונבהל ושמע לדבריה ולבסוף הרג את המן.

ובזכות שישב מרדכי בשער המלך - שמע את דברי בגתן ותרש והציל את המלך. ונרשמה לו הטובה הזו לזכות לעתיד.

9. מרדכי היה מן הסנהדרין וידע 70 שפות, וכך הכיר את שפתם וידע מה הם זוממים.

פרק ג'

10. את מי גידל המלך? (פסוק א')
11. כיצד התייחס מרדכי אל המן? (פסוק ב')
12. מה החליט המן לעשות? (פסוק ו')
13. האם המן בקש מהמלך בפירוש להורגם? (פסוק ט')
14. מה נאמר באגרות לשרים? (פסוק ג) ומה נאמר באגרות לכל העמים? (פסוק י"ד).

פרק ד'

15. מה עשה מרדכי לאחר ששלחו את האגרות? (פסוקים א', ב')
16. את מי שלחה אסתר אל מרדכי (פסוק ה')? ומי אמר למרדכי את דברי אסתר בהמשך (פסוק י"ב)?
17. מה השיב מרדכי על דברי אסתר (שלא נקראה אל המלך וכו')? (פסוקים י"ג, י"ד)

תשובות לשאלות

פרק ג'

10. אחשורוש הכיר טובה לאסתר שהצילה אותו ממות ורצה לתת לה משהו בתמורה, אך לא ידע מה, כי היא כבר בדרגה הגבוהה ביותר - היא כבר מלכה, ולכן החליט להגדיל את מי שגרם לה להיות מלכה. ומי זה היה? המן, שבגללו נהרגה ושתי הובאה אסתר במקומה. והיה בטוח שאסתר מאושרת שהיא מלכה ומודה בליבה להמן שגרם לה למלוך, וכשיגדל את המן - תודה לו אסתר ותשמח.

11. כל עבדי המלך היו צריכים להשתחוות להמן ואילו מרדכי לא היה צריך כי לא היה מעבדי המלך. אך כששאלו אותו העבדים מדוע אינו משתחוה להמן - לא השיב להם את התשובה הנ"ל (שהיתה מתקבלת על דעתם) אלא אמר שהוא יהודי ולכן אינו משתחוה ומקיים מצות קידוש השם (ואכן, לא היה ראוי שישתחוה, כי המן נתגדל בטעות - את מרדכי היה צריך לגדל, כי הוא זה שהציל את אחשורוש ממות, ובסופו של דבר באמת מרדכי היה הגדול). אמרו זאת עבדי המלך להמן, והמן קצף - אך לא יכול להרוג את מרדכי, כי עליו לא חל הצווי להשתחוות לו, ולא עבר על מצוות המלך.

12. המן חשב: גם אם אצליח להרוג את מרדכי, הרי יש עוד יהודים, וכולם ילכו בעקבותיו ולא ישתחוו לי, א"כ אהרוג את כולם - "להשמיד את כל היהודים... עם מרדכי"

13. המן חשש להציע למלך להרוג את כל היהודים, כי לא ידע איך יקבל אחשורוש את הדברים ואם לא יכעס עליו, לכן נקט בלשון המשתמעת לשתי פנים: "לאבדם" - או לקחת את כספם או לאבדם מן העולם. ואחשורוש השיב לו: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך" - אני מבין למה אתה מתכוון, ואתה יכול להורגם אם אתה רוצה, ואכן בספרים כתב המן בפרוש: "להשמיד להרוג ולאבד..."

14. לשרים ניתן כתב מפורש האומר שביום י"ג לחודש אדר יהרגו ביהודים, ולכל העמים ניתנה אגרת שיש להתכונן ליום הזה. בלי פרוט מה יעשה בו. בשושן הבירה מושב המלך והשרים - ידעו כולם מה יקרה בי"ג באדר. "המלך והמן ישבו לשתות" - אחשורוש רצה להראות להמן שהוא מסכים איתו בכל ליבו ואין לו שום נקיפות מצפון ע"כ. "והעיר שושן" - שם גרו היהודים - "נבוכה", כי לא ידעו מה יקרה ביום זה, וליבם אמר להם שצרה מחכה להם.

פרק ד'

15. "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה" כי גר בשושן הבירה וישב בשער המלך, אבל חשש לגלות ליהודים בפירוש מהי הגזרה-א. כי אולי המן יגלה שהיהודים יודעים מהי הגזרה ויתפרסם הדבר בין האומות והללו לא יחכו עד היום המיועד אלא ימהרו להרוג ביהודים מיד. ב. לא רצה שהיהודים יסמכו עליו שהוא גר בשושן הבירה וישב בשער המלך וילך לדבר עם המלך והשרים בשבילים. ולכן גם לבש לבוש שק ואפר על ראשו - שאז לא יכול לבוא אל שער המלך וגם לא יכול לבוא לאסתר שתבקש עליו לפני המלך. ורק אחרי שעמ"י צמו והתפללו - רק אז שלח מרדכי לאסתר שתלך אל המלך.

16. אסתר שלחה את "התך מסריסי המלך" ולא אחת מסריסיה, כדי ששאר המשרתים לא יבינו שהוא הולך בשליחותה בדברים שקשורים אליה, רק יחשבו שהוא הולך בשליחותה אל המלך, והיא אמרה לו בעצם שילך אל מרדכי, ואח"כ "ויגידו למרדכי" - שהמן הרג את התך, ונזדמנו מיכאל וגבריאל ויגידו למרדכי, והם גם כן השיבו לאסתר.

17. מרדכי אמר לאסתר: שאול המלך, שאת מצאצאיו, לא קיים את מצות ד' בשלמות ולא הרג מיד את אגג, וכך נולד לו המדתא, ולו נולד המן. ואת - מצאצאיו - צריכה להשתדל לבטל את הגזרה (ואם לא - עוון מות היהודים יחול על שאול), ואל תדמי בנפשך להמלט מגורל היהודים כי את בבית המלך. ואם הגאולה לא תהיה על ירך - יהיה מי שיגאל את ישראל, אך אז גם את תאבדי וגם שאול יענש ממרום.

אסתר הסכימה ורק בקשה שיצומו עליה 3 ימים להצלחתה.

פרק ה'

18. כיצד הגיב המלך למראה אסתר? (פסוקים ב', ג')
19. מה בקשה אסתר? (פסוק ד')
20. מה קרה להמן לאחר המשתה? (פסוק ט')
21. מה סיפר המן לאשתו ולאחיהו? (פסוקים י"א-י"ג)

פרק ו'

22. מה בקש אחשורוש לעשות כשנדדה שנתו? (פסוק א')
23. מה שאל אחשורוש את המן? (פסוק ו')
24. כיצד מתייחסים האנשים אל המן מעכשיו? (פסוקים י"ב, י"ד)

תשובות לשאלות

פרק ה'

18. אסתר לבשה בגדי מלכות ועמדה בחצר - שער שבו היתה לה רשות להכנס, והקב"ה סידר שהמלך היה פנוי מעסקיו והבחין בה, ומצא חן בעיניו שאינה הולכת הלאה. אחשורוש תאר לעצמו שדבר מה גדול הניע את אסתר לבוא אליו כך או שצריך להצילה מסכנה - לכן שאל: "מה לך", או שברצונה להשיג איזה רווח ותועלת - על זה אמר: "ומה בקשתך עד חצי המלכות...".
19. אסתר הזמינה את המלך והמן למשתה, סיבות רבות היו לה להזמין את המן גם כן, אחת הסיבות: כדי שהמלך לא יחשוב שהיא שונאת את המן ומעלילה עליו שרוצה להרוג אותה, אלא הזמינה אותו למשתה והראתה למלך שאין לה שום שנאה כלפיו אלא רוצה רק להציל את נפשה ועמה. (והמן אכן בא - כעבד, כי כך ציוו עליו)
20. המן יצא מהמשתה שמח וטוב לב, ולא חשד מדוע בדיוק אחרי ששלח את האגרות מחליטה אסתר להזמין למשתה, - הרי גם המלך לא ידע מהי תכליתו ושאל "מה בקשתך?" והקב"ה סידר זאת שלא יחשוד. ואז ראה את מרדכי "ולא קם ולא זע ממנו" - כל זמן שמרדכי לא השתחוה לו - הבין המן שאינו רוצה לראות בו אלוהות ולכן לא השתווה, אבל כאן מרדכי לא קם לפניו - שזה ענין של נימוס, ולכן נתמלא חימה.
21. המן תאר להם את גדלותו, ואמר שאסתר רצתה לעשות רק לו לבדו משתה כי היא אוהבת אותו, אבל כיון שאין זה מן

הנימוס שהמלכה תעשה רק לו משתה - לכן קראו לו לבוא עם המלך... "וכל זה איננו שוה לי" - אבל אין לי מה לעשות כנגד מרדכי כי הוא חשוב ויושב בשער המלך. ואז יעצו לו לעשות עץ גבוה וכו'.

פרק ו'

22. אחשוורוש לא הצליח להרדם כי חשש שאסתר והמן זוממים משהו נגדו, והתפלא מדוע אף אחד לא מגלה לו מהי המזימה. וחשב: אולי זה משום שלא גמלתי טובה למי שעזר לי בעבר? לכן רצה שיקראו לפניו מספר הזכרונות, וימהר להטיב למי שגמלו טוב ואז ימהרו היודעים לגלות לו מה זומם המן כנגדו עם אסתר - כי יראה שהמלך משלם למי שעוזר לו. והיו 2 ספרים: אחד ביד המלך ואחד ביד המשנה - המן. המן שינה בספר שבידיו שהוא זה שגילה למלך את זממם של בגתן ותרש. אבל בספר שהיה ביד המלך נשאר כתוב על מרדכי וכך נודע למלך שבטעות גידל את המן בחושבו שהוא זה שהצילו ממזימת בגתן ותרש.

23. המלך לא שאל את המן מדוע הגיע מוקדם בבוקר לחצרו. אלא מיד שאלו: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו" ובכונה שאל כך כדי שהמן יחשוב שמדובר עליו, ויבקש את הכבוד הגדול ביותר, ואז המלך יתן את הכבוד הזה למרדכי - כדי להראות לכל העם שהמלך מכיר טובה ומטיב למיטיביו ואז האיש שידע את הסוד מה מתכננים אסתר והמן יבוא מיד לגלות למלך, כדי לקבל גם הוא את גמולו.

וכשבקש המן מה שבקש כעס המלך מאד - שמבקש את סוס המלך ולבוש המלך, ואמר לו: קח את כל אשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי - כי לו מגיע כל הכבוד הזה, ומגיע לו שאתה בעצמך תעשה לו את הכבוד הזה אחר שלקחת ממנו את גדלותו בעורמה.

24. תמיד כשהלך המן ברחוב פינו לו האנשים דרך, והיום התקבצו אלפי אנשים ברחובות לראות את החדשות. שהתרחשו פתאום, וכבר לא כיבדו את המן והוא נאלץ להדחף בניהם, והיה "חפוי ראש" - הרכין את ראשו מבושה. ובכ"ז ניחם את אשתו ואוהביו שזה רק מקרה והם לא הסכימו איתו. ועודם מדברים - וסריסי המלך הבהילו אותו אל המשתה, הגיעו סריסים ולא שרים ובאו לזרזו בעת שהוא מדבר עם אנשים. ועוד יותר מזה אם לא ירצה ללכת אל המשתה הם יביאו אותו בכח ("להביא").

מגילת אסתר
- שאלות -
לפרקים ז' ח'

פרק ז'

25. מה בקשה אסתר במשתה השני?
26. כמה פעמים כתוב "ויאמר" בפסוק ה'?
27. מה עשה המלך בחמתו? (פסוק ז')

פרק ח'

28. מה עשה אחשורוש במקום לבטל את הגזירה? (פסוק א', ב')
ומה עשתה אסתר בתגובה? (פסוקים ג', ה', ו')
29. האם אחשורוש הסכים לבטל את גזירת המן? (פסוק ח')
30. לאחר איזה מאורע יצא מרדכי בלבוש מלכות מלפני המלך? (פסוקים י'- י"ד)
31. מה כתוב על שמחתם של יהודי שושן? (פסוק ט"ז)
ומה כתוב על שמחת היהודים בשאר המדינות? (פסוק י"ז)

תשובות לשאלות

פרק ז'

25. אחשורוש כבר ידע שאין לאסתר כלום עם המן, כי שמע שהיא שמחה במפלתו, והבין שרק יש לה בקשה גדולה שהיא צריכה לבקשה דווקא ליד המן. ואסתר ספרה שהיא נמכרה עם עמה "להשמיד להרוג ולאבד" - והמקח מקח טעות הוא כי המלך לא התכוון להרוג גם את המלכה ועשה זאת בלי כוונה כי לא ידע. "ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי" - כי לפחות יש למלך רווח כספי מזה, אבל מהריגתנו לא יהיה למלך שום רווח, להפך: הוא יפסיד את המיסים שלנו.

26. אחשורוש שאל: מי עשה את הדבר הזה? אני מכרתי אותך ואת עמך? ואסתר שתקה. ואז שאל: האם מי שיושב כאן עשה זאת? והצביע על המן. ואסתר עדין שותקת. והמלך אמר: הנה המוכר והקונה לפניך, אמרי מי מבין שנינו עשה זאת. ואסתר אמרה: "איש צר ואויב המן הרע הזה" - שעשה זאת רק מרוע לב ולא בגלל שגרמנו לו היזק או הפסד. "והמן נבעת מלפני המלך והמלכה" - כי היה לו תרוץ טוב לכל אחד מהם, אבל מה שהיה אומר למלך היה מרגיז את אסתר, ומה שהיה אומר לאסתר היה מרגיז את המלך. (למלך יאמר שהיהודים באמת מורדים בו כמו שהלשין עליהם - וירגיז את אסתר, לאסתר יתחנן שלא ידע שהיא יהודיה ושמעתה ידבר טוב על היהודים וישיב את הספרים - וירגיז את המלך).

27. קם ממשטה היין ויצא לגנת הביתן - כי כשאמרה אסתר שרוצים להרגה נזכר באשתו הראשונה שנהרגה והתעצב, והמן חשש לצאת אחריו כי אז יזכר המלך שהוא זה שיעץ להרוג את ושתי. ואז נכנס המלך וראה שהמן מתחנן אל אסתר וכעס עליו. והגיע חרבונא ואמר למלך: המן הכין עץ לתלות את מרדכי כי דבר טוב על המלך והצילו ממות. הבין המלך שהמן רוצה להורגו ומיד ציווה: תלוהו על העץ.

פרק ח'

28. אחשורוש נתן לאסתר את בית המן, אף שהיו לה הרבה בתים משלה, כדי להראות שאסתר איננה תחת גזירת המן - אף שהגזרה עדין קיימת! (כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך - אין להשיב!) ואח"כ העביר המלך את הטבעת שנתן להמן ויתנה למרדכי, ואז שמה אסתר את מרדכי על בית המן להראות שגם מרדכי איננו תחת הגזרה.

וכיון שראתה אסתר, שהמלך כלל לא חושב לבטל את הגזרה ורק מחלק מתנות, לכן הלכה ובכתה לפניו ובקשה שיעביר את רעת המן האגגי אשר חשב על היהודים.

29. אחשורוש טוען שאין לבטל כתב שכתב המלך וחתם עליו, והוא מיעץ ליהודים עצה: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם" כלומר: פרשו את האגרות כרצונכם כי בכתב הדת נכתב: "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" ולא כתוב מי הם ההורגים ומי הנהרגים ואפשר לפרש אותן: האומות יהרגו את כל היהודים, ואפשר לפרשו: "להשמיד להרוג ולאבד את כל" - כלומר האומות. ומי יהיו ההורגים? "היהודים" אם כן כתבו על המילה יהודים כטוב בעיניכם. כי כתב שכתב המלך אין להשיב, אבל את פרושו יכול לומר כל אדם, והמלך עצמו יאשר שלכך הכוונה והמן כבר איננו כדי להכחיש זאת.

30. מרדכי לא הסכים לקבל על עצמו שום גדולה שהציע לו אחשורוש עד שהיה בטוח שאכן אחיו האומללים נצלו מהגזרה הקשה, ורק אז יצא בלבוש מלכות - להודיע צדקתו.

31. בשושן היה מצב היהודים כמו אדם באישון לילה בחשכה עבותה, ואט אט מאיר השחר - קודם מתבהרים השמים, ואח"כ הנץ השחר. ואח"כ צאת החמה ואור חזק. ושאר היהודים במדינות האחרות היו כמו אדם שנמצא בבית חשוך ואפל בצהרים, ויצאו והיה להם אור חזק בבת אחת.

כי היהודים בשושן הבירה - שם היה הכתב הראשון ברור לכולם, שביום י"ג באדר צריך להרוג ביהודים. ידעו שיום זה עתיד להיות יום מר בשבילם, וכאשר שלחו את האגרות השניות - שהיהודים יכולים להקהל ולעמוד על נפשם ולהרוג בגויים - עדין חרדו, כי חששו שהגויים בכ"ז יתקוממו נגדם ויהרגו בהם הרבה, ומתי היתה להם "אורה" - מעט אור? כאשר ראו שמרדכי מקבל כבוד מלכים ומורכב על הסוס והמן מוליך אותו - החלו קצת לראות את האור שבקצה המנהרה: ואח"כ כשראו את המן תלוי על העץ שהכין לו מרדכי - הגיעו כבר לידי שמחה: וכאשר נתן המלך לאסתר את בית המן ואסתר שמה את מרדכי על בית המן - הגיעו עד שושן. וכאשר ראו כל הגויים בשושן את הכבוד שהמלך מכבד את מרדכי ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות - החלו לכבד וליקר את היהודים, וזהו "ויקר". אבל לא הגיעו היהודים בשושן לידי שמחה מושלמת, שהרי עדין האגרות הראשונות תלויות ועומדות והגויים אמורים להרוג בהם, ולכן לא הגיעו עד כדי עשית משתה ויום טוב כמו בארצות האחרות. ובשאר המקומות בממלכה ידעו רק להיות עתידים ליום הזה. ולא ידעו למה, וכשהגיעו האגרות האחרונות - הן היו גלויות. וכולם ראו שביום זה היהודים יהרגו בגויים. ולכן בכל במדינות והערים שמחו היהודים מאד. ועשו משתה ויום טוב, ולכן גם "רבים מעמי הארץ מתייהדים" - מרב פחד: "כי נפל פחד היהודים עליהם" - חששו שיהרגו אותם בהגיע המועד. ומדוע יהודי שושן לא זכו לשמוח כך? - כי הם נהנו מסעודת אחשורוש. הוא עשה משתה ויום טוב לאוהביו ולאנשי עירו, והיהודים השתתפו במשתה שלו - אם כן לא הגיע להם לשמוח עד כדי עשית משתה, כמו אחיהם שבשאר המדינות.

פרק ט'

32. מה היה צריך להיות ביום שלושה עשר לחודש אדר? ומה קרה לבסוף? (פסוק א')
33. ממי פחדו העמים? (פסוק ב') וממי פחדו השרים? (פסוק ג')
34. כיצד היכו היהודים באויביהם? (פסוק ה')
35. מתי ארע הנס שניצחו היהודים את שונאיהם? למתי קבעו יום משתה ושמחה? (פסוק י"ז)
- ומה קרה בשושן? (פסוק י"ח)
36. בפסוק כ"ג נכתב: "וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי...". מה החלו לעשות? (פסוק י"ט) ומה הוסיף להם מרדכי? (פסוק כ"ב)

תשובות לשאלות

פרק ט'

32. בי"ג באדר "הגיע דבר המלך ודתו להעשות" - שא"א היה באותו יום לא לעשות כלום. אסור היה ליהודים ולגויים להתפטר ביניהם שלא יהרגו אחד את השני, כי כך היה דבר המלך: חובה להלחם ביום זה, וא"א להפך את פקודתו. "ונהפוך הוא" - המזל (כוכב) של ישראל באותו יום היה במקום הכי נמוך, והמזל של עמלק היה במקום הגבוה ביותר. ולכן בחר המן דווקא ביום זה. והנה סובב ד', שלא רק שלא התגברו הצוררים עליהם, אלא ירדו הצוררים מגדלותם ונהרגו, וישראל עלו למרום ההצלחה.

ולכן נאמר "ונהפוך הוא" - שהכל התהפך, ולא היה זה בדרך הטבע, שבדרך הטבע מי שמזלו רע יכול לשנות את המזל אם הוא מתחבר אל אדם שמזלו טוב. ומושפע ממנו. אבל לעמ"י לא היה שום סיוע, רק "אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם" - בעצמם, בלי להתחבר אל בעל מזל טוב.

33. היהודים נקהלו בערים הגדולות ושרי המלך באו לעזור להם בפקודת אחשורוש, וממילא אף אחד לא העיז להציק להם. אבל היה הבדל בהתייחסות של הגויים אליהם: העמים, שלא ידעו על הספרים החתומים - לא ידעו בכלל שמותר להם להלחם ביהודים ולהרגם ג"כ. ושהאגרות הללו לא בטלו, והם פחדו מהיהודים בעצמם, שבאגרות האחרונות נכתב שהיהודים יהרגו בגויים - "נפל פחדם על כל העמים".

ושרי המדינות - הם קבלו את הספרים החתומים ולא פחדו מהיהודים כי ידעו שהם יכולים להרוג בם ולעזור לצוררי ישראל או לפחות לעמוד מן הצד ולא לעשות כלום, ובכ"ז היו "מנשאים את היהודים" ועוזרים להם ומתעלמים מהאגרות הראשונות - "כי נפל פחד מרדכי עליהם" וחששו שינקום בהם, "כי גדול מרדכי בבית המלך" וכו' (פסוק ד')

34. האויבים - שרק שנאו אותם בליבם - הכו היהודים: חלק "מכת חרב" בלי הרג, חלק "הרג" - הרגו ממש, וחלק "אבדן" - אבדו גם את זרעם, שלא ישאר זכר.

"ויעשו בשוניהם כרצונם" - כפי שרצו השונאים לעשות להם. "ובביזה לא שלחו את ידם" ובהוראת המלך באגרות נאמר "ושללם

לבוז" - שרצו היהודים להראות למלך, שלא הרגו בגויים, כי רצו את כספם, אלא רק בגלל שלא יכלו לשאת את שנאתם הגדולה.

35. הנס קרה בי"ג באדר, מדוע השמחה היא רק בי"ד? כי באגרות ששלח המן נאמר: "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" - כלומר: לכלות את עמ"י ומוזכר י"ג באדר, אבל אין הכונה שרק ביום זה יהרגו, כי אם ימצאו יהודי חי אח"כ - יהרגוהו גם אח"כ, ואם ישארו יהודים בעיר אחת שלא יספיקו להורגם - יעשו זאת אחרי י"ג באדר. ולעומת זאת ליהודים נתנה הרשות להרוג רק בי"ג באדר ולא נאמר להם שהם צריכים להרוג את כל הגויים.

ע"כ ביום י"ג באדר הרגו היהודים בגויים, וחילי המלך היו צריכים לעזור ליהודים בפקודת המלך, אבל החל מי"ד אדר האגרות הראשונות עדיין תקפות, ואילו האחרונות - עבר זמנן, ואז הגויים אמורים להרוג ביהודים ולכלותם, וליהודים אין יותר רשות להתגונן.

וכאשר עבר יום י"ד אדר והגויים לא עשו כלום ולא הרגו ביהודים - אז ידעו היהודים שהם יכולים לנשום לרווחה, והגויים לא יבצעו את אגרות המן. ולכן קבעו את היום שבו נחו ליום שמחה. ובשושן הבירה קבלו היהודים רשות מיוחדת מהמלך להלחם גם בי"ד, וא"כ רק ביום ט"ו באדר כשראו שהגויים לא עשו להם כלום - רק אז ידעו יהודי שושן שהגזרה סרה מעליהם, ולכן קבעו יום זה דווקא ליום משתה ושמחה.

36. המן כתב באגרות: "להרוג את כל היהודים... ושללם לבוז" - והתכוון ע"י כך לזרז את האומות להרוג את ישראל כדי להרוויח את כספם, וא"כ הגזירה הזו היתה יותר על העשירים מאשר העניים, כי מי שהוא יותר עשיר - ודאי היה נהרג קודם, כי הרבה היו רוצים את כספו. ומי שהיה עני שאין לו כלום - לא היה מפחד כ"כ. כך הבינו זאת היהודים.

ולכן כשהתבטלה הגזרה ונחו מאויביהם, היו היהודים בכל מקומות מושבותיהם עושים את יום י"ד לחודש אדר יום משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו - כל זה עשו מעצמם עוד לפני שמרדכי היהודי כתב אליהם ושלחו עשירים לעשירים ועניים לעניים, והעניים פחות חגגו כי חשבו שהגזרה לא שייכת אליהם. ולא עלה בדעתם של העשירים לתת מתנות לעניים כדי שישמחו גם הם בשמחה גדולה כמו העשירים. ומרדכי כתב להם שהם טועים במחשבתם, כי כוונתו של המן היתה להרוג את כל היהודים, עניים עם עשירים, עד שלא ישאר זכר לעמ"י ח"ו. א"כ כשנתבטלה הגזרה צריכים העניים לשמוח שמחה גדולה בדיוק כמו העשירים. ולכן כתב מרדכי שישלחו מתנות לאביונים, שגם להם יהיו מאכלים משובחים כמו לעשירים ותהיה שמחתם שלמה.

וכעת קבלו היהודים על עצמם גם את מה שעשו בתחילה על דעת עצמם - יום משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו, וגם את מה שכתב להם מרדכי, שהוסיף מתנות לאביונים.

"כי המן... צורר כל היהודים" - בין עשירים ובין עניים, ואת כולם רצה לאבד ולכלות. (פסוק כ"ד).

למורה - כרטיסי השאלות לגזירה ולשיעור הסיכום

תארי את העושר בסעודה! (פרק א, ו')	מה סיפר המן לאשתו ולאובביו? (פרק ה', י"א-י"ג)	את מי שלחה אסתר אל מרדכי (פרק ד', ה') ומי אמר למרדכי את דברי אסתר בהמשך (פסוק י"ב)	כיצד התיחס מרדכי אל המן (פרק ג', ב')	היכן גר מרדכי היהודי (פרק ב' פסוק ה') ולעומת זאת - היכן נבוכו על גזירת המן (פרק ג', ט"ו)	על כמה מדינות מלך אחשוורוש ומתי עשה משתה? (פרק א', א'-ב')
מה עשה מרדכי לאחר הילקח אסתר? (פרק ב', י"א-י"א)	כיצד מתוארים הכלים? (פרק א', ז')	מה בקש אחשוורוש לעשות כשנדדה שנתו? (פרק ו', א')	מה השיב מרדכי על דברי אסתר אל המלך וכו'? (פרק ד', י"ג-י"ד)	מה החליט המן לעשות? (פרק ג', ו')	האם אסתר הגיע מרצונה אל המלך? (פרק ב', ח')
מה נאמר באגרות לשרים ומה נאמר באגרות לכל העמים. (פרק ג', י"ד)?	באיזו שפה דיברו בגתן ותרש? (פרק ב', כ"ב ברש"י)	האם היתה חובה לשתות או לא? (פרק א', ח')	מה שאל אחשוורוש את המן? (פרק ו', ו')	כיצד הגיב המלך למראה אסתר? (פרק ה', ב'-ג')	האם המן בקש מהמלך בפירוש להורגם? (פרק ג', ט')
מה קרה להמן לאחר המשתה? (פרק ה', ט')	מה עשה מרדכי לאחר ששלחו את האגרות (פרק ד', א'-ב')	את מי גידל המלך? (פרק ג', א')	מתי כתוב "ושתי המלכה", מתי "המלכה ושתי" ומתי רק "ושתי"? (פרק א', י"א - י"ט)	כיצד מתייחסים האנשים אל המן מעכשיו? (פרק ו', י"ב-י"ד)	מה בקשה אסתר? (פרק ג', ד')
לאחר איזה מאורע יצא מרדכי בלבוש מלכות מלפני המלך? (פרק ח', י' - י"ד)	האם אחשוורוש הסכים לבטל את גזירת המן? (פרק ח', ח')	מה עשה אחשוורוש במקום לבטל את הגזרה? ומה עשתה אסתר בתגובה? (פרק ח', א-ו)	מה עשה המלך בחמתו? (פרק ז', ז')	כמה פעמים כתוב "ויאמר" (פרק ז', ה')	מה בקשה אסתר במשתה השני? (פרק ז', ג'-ד')
"וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות ומרדכי... - מה החלו לעשות? ומה הוסיף להם מרדכי? (פרק ט', י"ט, כ"ב)	מתי ארע הנס שניצחו היהודים את שוניהם? ולמתי קבעו יום משתה ושמחה? ומה קרה בשושן? (פרק ט', י"ז, י"ח)	כיצד היכו היהודים באוביהם? (פרק ט', ה')	ממי פחדו העמים? וממי פחדו השרים? (פרק ט', א, ג.)	מה היה צריך להיות ביום שלושה עשר לחודש אדר? ומה קרה לבסוף? (פרק ט', א')	מה כתוב על שמחתם של יהודי שושן? ומה כתוב על שמחת היהודים בשאר המדינות? (פרק ח', ט"ז, י"ז)

